

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення
відповідальності за порушення вимог пожежної та техногенної безпеки»
*(реєстр. № 10175 від 23.10.2023 р.)**

Метою законопроекту є запровадження адміністративної відповідальності за такі дії, як повторне «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання протипожежної, аварійно-рятувальної або іншої спеціальної техніки або засобів протипожежного захисту не за призначенням», «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, які спричинили виникнення пожежі», та кримінальної відповідальності за «невиконання приписів, розпоряджень та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки або створення перешкод для їх діяльності».

Для цього в законопроекті пропонується: доповнити статтю 175 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) частинами другою та третьою, в яких передбачити, що дії, пов'язані з «порушенням встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використанням протипожежної, аварійно-рятувальної або іншої спеціальної техніки або засобів протипожежного захисту не за призначенням, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі порушення, тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на посадових осіб та фізичних осіб-підприємців – від трьохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян», а «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, які спричинили виникнення пожежі, якою не заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі, тягне за собою накладення штрафу на громадян від трьохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на посадових осіб та фізичних осіб-підприємців – від п'ятисот до шістсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»; доповнити статтю 270 Кримінального кодексу (далі – КК України) новою частиною третьою, в якій передбачити, що «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання приписів, розпоряджень та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки або створення перешкод для їх діяльності, вчинене особою, до якої протягом року було застосовано адміністративні стягнення за такі ж порушення, карається штрафом від двох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами строком до одного року».

Законопроект не суперечить Конституції України та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо доцільним зазначити такі ризики його положень.

Так, підлягає удосконаленню та приведенню у відповідність до вимог законодавства запропонована редакція частини третьої статті 175 КУпАП. У ній передбачено застосування адміністративного стягнення за «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, які спричинили виникнення пожежі» за умови, якщо цими діями *«не заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі»*.

Водночас чинна стаття 270 КК України передбачає кримінальну відповідальність за такі ж самі дії, якими *«заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі»*. Тобто в цій статті настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді зазначеної шкоди визначено як обов'язкову умову для притягнення до кримінальної відповідальності за «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, які спричинили виникнення пожежі».

Відповідно до вимог статті 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. При цьому адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, *якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності*.

Виходячи з викладеного, окреме виділення в диспозиції частини третьої статті 175 КУпАП (у редакції законопроекту) *«не заподіяння шкоди здоров'ю людей або майнової шкоди у великому розмірі»* як необхідної передумови для застосування адміністративного стягнення за передбачені в ній дії – є зайвим і логічно недоцільним. Окрім іншого, таке положення ускладнює однозначне розуміння та сприйняття змісту цієї норми.

З аналогічних підстав підлягає виключенню з тексту статті 175 КУпАП запропонована «Примітка» про те, що *«великий розмір матеріальної шкоди встановлюється «Кримінальним кодексом України»*. Зазначена «Примітка» також не відповідає вимогам правової визначеності, оскільки не містить посилання на конкретні норми КК України, якими визначається така шкода.

Запропонована редакція частини третьої статті 270 КК України не узгоджується з диспозицією частини першої цієї ж статті, а також зі статтею 188-8 КУпАП. Зокрема, використане в ній словосполучення «порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки» повторює такі ж самі дії, визначені в частині першій чинної редакції статті 270 КК України, за які вже передбачена кримінальна відповідальність.

У новій частині третій статті 270 КК України пропонується запровадити кримінальну відповідальність за «невиконання приписів, розпоряджень та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки або створення перешкод для їх діяльності» за умов адміністративної юрисдикції. Тобто, у разі, якщо названі дії «вчинені особою, до якої протягом року було застосовано адміністративні стягнення за такі ж порушення», пропонується призначати покарання у виді «штрафу від двох тисяч

до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт строком до одного року».

Однак подібна пропозиція не узгоджується з положеннями чинної статті 188-8 КУпАП «Невиконання приписів, розпоряджень та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки». У частині другій цієї статті за повторне вчинення аналогічного діяння передбачено адміністративну відповідальність у вигляді накладення штрафу на посадових осіб та фізичних осіб-підприємців від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Як наслідок, у випадку ухвалення законопроекту зазначене діяння передбачатиме одночасну альтернативну можливість застосування до винних осіб адміністративної або кримінальної відповідальності. Незважаючи на істотну колізію між вказаними нормами та порушення вимог законодавчої техніки, згідно з якими нормативно-правовий акт не може містити норми права, які не узгоджуються між собою або з нормами права інших нормативно-правових актів, будь-які пропозиції щодо внесення відповідних змін та доповнень до статті 188-8 КУпАП у законопроекті відсутні.

Таким чином, вищенаведені правова невизначеність та неузгодженість положень законопроекту унеможливають його належну реалізацію під час правозастосовної діяльності, а також досягнення його мети щодо посилення адміністративної і кримінальної відповідальності за визначені в ньому порушення вимог пожежної та техногенної безпеки.

Реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України. Водночас у законопроекті пропонується доповнити КУпАП та КК України новими правопорушеннями, за вчинення яких застосовуватимуться адміністративні стягнення та кримінальні покарання у вигляді штрафів у значних розмірах. Внаслідок цього реалізація його положень матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі виявлення відповідних порушень. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*